

Małgorzata Kowalska

Instytut Informacji Naukowej i Bibliologii
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu
e-mail: koma@umk.pl

Wykorzystywanie koncepcji mądrości tłumu w działalności bibliotek*

STRESZCZENIE: Wydzielenie z organizacji pewnego obszaru działalności i oddanie go w ręce tłumu – zorganizowanej społeczności internetowej – w formie otwartego zaproszenia określa się mianem *crowdsourcingu*. Obecnie crowdsourcing jako metoda pozyskiwania innowacji jest wdrażany przede wszystkim w przedsiębiorstwach i organizacjach pozarządowych. Ponieważ wprowadzanie rozwiązań na nim opartych jest proste, coraz częściej towarzyszy także działaniom obywatelskim i społecznym, w tym przedsięwzięciom inicjowanym przez archiwa, muzea i biblioteki. Artykuł przybliży istotę crowdsourcingu, jego rodzaje i przykłady wykorzystania jego mechanizmów w działalności bibliotek.

SŁOWA KLUCZOWE: biblioteki, crowdsourcing, inteligencja zbiorowa, mądrość tłumu

Crowdsourcing, tj. czerpanie z mądrości tłumu

Wraz z rozwojem koncepcji Web 2.0, promującej idee otwartości, dzielenia się wiedzą i globalnego współdziałania, zdecydowanej zmianie uległo postrzeganie użytkownika sieci. Internautę pojmowanego w dobie Internetu pierwszej generacji wyłącznie jako odbiorcę tre-

* Niniejszy tekst jest zmodyfikowaną wersją angielskiego artykułu autorki pt. *Crowdsourcing in Libraries*, skierowanego do druku na łamach pracy zbiorowej pod roboczym tytułem „Wokół książki, biblioteki, informacji: stan obecny – wyzwania – perspektywy”, przygotowywanej w Instytucie Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej UMCS w Lublinie, której publikację zaplanowano na rok 2013.

ści i konsumenta, zaczęto traktować jako partnera, powierzając mu rolę kreatora treści serwisów internetowych oraz współtwórcy i ambasadora produktów ulubionej marki (ang. *prosument*). Konieczność poprawy konkurencyjności zmusiła wiele firm i przedsiębiorstw do sięgania nie tylko do potencjału intelektualnego pojedynczych osób, ale także całych społeczności internetowych. Ponieważ rozwiązania wypracowywane przez rzesze internautów zaczęły przynosić lepsze rezultaty niż powierzanie zadań firmom outsourcingowym czy ich realizacja własnymi środkami¹, korzystanie z mądrości tłumu stało się coraz chętniej wdrażaną w sektorze gospodarczym metodą pozyskiwania innowacji.

W 2006 r. na określenie różnych form współpracy z użytkownikami sieci pojawił się termin *crowdsourcing* (*crowd* – z ang. „tłum”; *sourcing* – z ang. „czerpanie ze źródeł”). Po raz pierwszy użył go Jeff Howe w artykule *The Rise of Crowdsourcing*. Autor określił nim zjawisko wykorzystywania zaangażowania społeczności, jej talentu, wiedzy i umiejętności do rozwiązywania problemów oraz optymalizacji kosztów działalności przedsiębiorstw². Opierając się na licznych przykładach z sektora gospodarczego, Howe wykazał, że zjawisko czerpania z mądrości tłumu polega na powierzeniu jakiegoś zadania nie wewnętrznemu zespołowi lub pracownikowi danej firmy, lecz niezdefiniowanej grupie ludzi w formie otwartego zaproszenia. Coraz częściej grupę tę stanowi społeczność internetowa, składająca się z amatorów i pasjonatów, wyposażonych w odpowiednie narzędzia komunikacji i wymiany poglądów, która generuje pewną liczbę rozwiązań, dokonuje ich weryfikacji i wybiera najlepsze z nich. Następnie firma zlecająca zadanie nagradza najlepsze rezultaty (finansowo bądź rzeczowo), wdraża je i na tej podstawie generuje zysk³.

Howe wskazał także na potencjalne możliwości wykorzystania crowdsourcingu i stworzył pierwszą nieformalną typologię crowdsourcingu, do którego przejawów zaliczył:

- inteligencję zbiorową (ang. *collective intelligence, wisdom of the crowd*) – rozwiązywanie problemów przez tłum, np. 99designs.com, YourEncore.com, NineSigma.com;
- tworzenie wartości przez tłum (ang. *crowdcreation, user-generated*

¹ T. Doligalski, *Współtworzenie wartości z klientami zorientowane na innych klientów*, „E-mentor” 2011, nr 1 (38), s. 72–73.

² J. Howe, *The Rise of Crowdsourcing*, „Wired” [on-line] 2006, vol. 15, no. 6 [dostęp 30 listopada 2012]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.wired.com/wired/archive/14.06/crowds.html>.

³ Tamże.

content) – wykorzystywanie potencjału twórczego użytkowników do kreowania nowych produktów, usług i treści, np. iStockphoto.com, Youtube, Wikipedia;

- zlecenie internautom wyboru najlepszych rozwiązań, gromadzenie opinii i sądów na dany temat (ang. *crowdvoting*), np. Threadless.com, Digg.com, Coolsw.intel.com;
- społecznościowe pozyskiwanie funduszy (ang. *crowdfunding*), np. Kickstarter.com, MyFootballClub.co.uk, Sellaband.com;
- mikropracę (ang. *microwork*) – wykonywanie za określoną kwotę wynagrodzenia drobnych zadań służących realizacji większych projektów, np. clickworker.com, Taskcn.com, Amazon Mechanical Turk⁴.

Na podstawie koncepcji Howe'a rozwinęło się wiele różnych podejść do crowdsourcingu. Część autorów przywoływała określone przykłady zastosowania jego mechanizmów, traktując je jako paradygmatyczne, inni natomiast klasyfikowali te same partycypacyjne przedsięwzięcia w zupełnie inny sposób (np. „Wikipedia” była uznawana przez część badaczy za klasyczny przykład crowdsourcingu, przez innych – wręcz przeciwnie)⁵. Wśród kryteriów taksonomicznych uwzględnianych przez badaczy w budowie różnych typologii znalazły się m.in. rodzaj społeczności biorącej w nim udział⁶, charakter współpracy i sposób ewaluacji wyników⁷, wymagania stawiane tego typu przedsięwzięciom⁸, typy wyodrębnianych procesów i możliwości platform systemowych⁹ czy wreszcie punkt widzenia rozpatrywanych problemów¹⁰. Specyfika uruchamianych

⁴ Tamże; J. Howe, *Crowdsourcing. Why the Power of the Crowd is Driving the Future of Business* [on-line]. The International Achievement Institute [dostęp 30 listopada 2012]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.bizbriefings.com/Samples/IntInst---Crowdsourcing.PDF>.

⁵ Por. E. Estellés-Arolas, F. González-Ladrón-de-Guevara, *Towards an integrated crowdsourcing definition*, „Journal of Information Science” 2012, no. 20 (10), s. 1–14.

⁶ M. Vukovic, C. Bartolini, *Towards a Research Agenda for Enterprise crowdsourcing*, [w:] *Leveraging Applications of Formal Methods, Verification, and Validation*, ed. by T. Margaria, B. Steffen, Berlin–Heidelberg 2010, s. 425–434 (Lecture Notes in Computer Science; 6415).

⁷ A. Doan, R. Ramakrishnan, A. Y. Halevy, *Crowdsourcing systems on the World-Wide Web*, „Communications of the ACM” 2011, vol. 54, no. 4, s. 86–96.

⁸ M. Vukovic, *Crowdsourcing for enterprises*, [w:] *Services 2009: 2009 IEEE Congress on Services: Los Angeles, CA, 6–10 July 2009: proceedings, Part 1*, ed. L.-J. Zhang, Piscataway, cop. 2009, s. 686–692.

⁹ D. Geiger, S. Seedorf, M. Schader, *Managing the Crowd: Towards a Taxonomy of Crowdsourcing Processes*, [w:] *Proceedings of the Seventeenth Americas Conference on Information Systems, Detroit, Michigan, August 4th–7th 2011*, Detroit–Michigan 2011, s. 1–11.

¹⁰ D. C. Brabham, *Crowdsourcing: A Model for Leveraging Online Communities*. W: Da-

projektów sieciowych, angażujących użytkowników sieci w coraz to nowszych obszarach, spowodowała, że katalog rodzajów crowdsourcingu został rozszerzony o:

- nakłanianie do udziału w konkursach (ang. *inducement prize contests*) – ogłaszanie w sieci konkursów bądź zapraszanie do zgłaszania pomysłów za pośrednictwem platform internetowych, za które ich twórcy są nagradzani rzeczowo lub finansowo, np. Local Motors.com, IdeaConnection.com, IBM Jam Events;
- nabywanie dóbr grupowo w celu uzyskania lepszej oferty (ang. *crowdpurchasing*), np. Groundswell.pl;
- utajony crowdsourcing (ang. *implicit crowdsourcing*) – wykorzystywanie działań użytkowników do innych (dodatkowych) celów niż realizacja aktualnie wykonywanych zadań¹¹.

Mimo że bezpośrednią przyczyną coraz częstszego wdrażania crowdsourcingu były zmiany, jakie zaszły i nadal zachodzą w Internecie – zwłaszcza rozwój koncepcji Web 2.0 i rozkwit ruchu otwartej wynalazczości w dziedzinie oprogramowania¹² – zjawiska crowdsourcingu nie należy utożsamiać z każdą, istniejącą w sieci społecznością. Nie należy go także postrzegać jako synonimu rozwiązań Open Source. W odróżnieniu od grup zorganizowanych wokół serwisów społecznościowych, których członkowie – z indywidualnych pobudek i w dużej mierze dla własnych celów – komunikują się ze sobą, wyrażają swoje poglądy na temat zawartości zasobów informacyjnych lub opatrują te już istniejące stosowanymi słowami kluczowymi (ang. *tag*), crowdsourcing zakłada współdziałanie kolektywne na rzecz wspólnego (z reguły większego i ważniejszego) celu i wymaga większego zaangażowania, innego poziomu wysiłku, czasu i wkładu intelektualnego¹³. W przeciwieństwie do ruchu Open Source, który odnosi się do oprogramowania i rozwija się spontanicznie, z reguły bez nadrzędnej kontroli organizacyjnej (wypracowane rozwiązania,

ren C. Braham Ph. D. [Weblog] [on-line] 18.03.2011 [dostęp 30 listopada 2012]. Dostępny w World Wide Web: http://dbrabham.files.wordpress.com/2011/03/brabham_handbook_crowdsourcing.pdf.

¹¹ *Crowdsourcing*. W: *Wikipedia, the free encyclopedia* [on-line] [dostęp 30 listopada 2012]. Dostępny w World Wide Web: <http://en.wikipedia.org/wiki/Crowdsourcing>.

¹² Ł. Gajewski, *Wykorzystanie koncepcji mądrości tłumu do przyspieszenia tempa rozwoju technologicznego*, „E-mentor” 2010, nr 5 (37), s. 61.

¹³ R. Holley, *Crowdsourcing: How and Why Should Libraries Do It?*, „D-Lib Magazine” [on-line] 2010, vol. 16, no. 3/4 [dostęp 30 listopada 2012]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.dlib.org/dlib/march10/holley/03holley.print.html>.

choć służą dobru całej społeczności, przynoszą prestiż przede wszystkim poszczególnym twórcom programów), crowdsourcing znajduje zastosowanie w sferach innych niż tworzenie oprogramowania. To raczej pewna koncepcja zarządzania innowacjami, ukierunkowana na działalność danej organizacji i przez nią nadzorowana¹⁴.

Zastosowanie crowdsourcingu

Crowdsourcing jest na tyle elastycznym zjawiskiem, że może być wykorzystywany w różnych sferach działalności, zarówno w inicjatywach komercyjnych, jak i akcjach społecznych. Potwierdzeniem tej tezy jest długa lista realizowanych współcześnie na świecie projektów crowdsourcingowych, uzupełniana na bieżąco na łamach angielskiej „Wikipedii”¹⁵. Już jej pobieżny przegląd przekonuje o wielości i różnorodności podejmowanych inicjatyw: od propozycji z astronomii (np. Galaxy Zoo), medycyny (np. AED4), prawa (np. LawPivot), biznesu (np. Cisco), informatyki (np. ComCrowd), przez e-handel (np. Wishabi), gastronomię (np. Bar Database) i reklamę (np. Zooppa), po typowe serwisy Web 2.0 (Wikipedia, Facebook). Wśród wymienionych projektów nie brakuje inicjatyw realizujących różnorodne formy crowdsourcingu, np. Lanzasos (crowdfunding), Local By Us (crowdvoting), Innovation Exchange (collective intelligence), Mindpixel (crowdcreation), jak i angażujących różne kategorie użytkowników sieci, w tym m.in. właścicieli firm i przedsiębiorstw (np. Squadhelp), naukowców (np. InnoCentive), programistów (np. Starbytes), konsumentów (np. HuMuch), projektantów (np. Choosa), kibiców (np. Tribevine), studentów (np. Students of Fortune), użytkowników sieci komórkowych (np. Mob4Hire), osób poszukujących zaginionych członków rodziny (np. Katrina PeopleFinder Project) itp. Mimo że w zdecydowanej mniejszości, w wykazie „Wikipedii” zaznaczają swoją obecność także projekty inicjowane przez instytucje non profit, w tym: biblioteki (np. Civil War Diaries & Letters Transcription Project), muzea (np. FromThePage) i archiwa (np. Citizen Archivist Dashboard).

¹⁴ D. C. Brabham, dz. cyt.

¹⁵ *List of crowdsourcing projects*. W: *Wikipedia, the free encyclopedia* [on-line] [dostęp 30 listopada 2012]. Dostępny w World Wide Web: http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_crowdsourcing_projects.

Crowdsourcing w bibliotekarstwie

Biblioteki wydają się naturalnie predestynowane do wykorzystania crowdsourcingu. Ograniczone i skromne budżety, jak i niewielka liczba pracowników są częstą przeszkodą w uruchamianiu projektów, zwłaszcza tych związanych z digitalizacją. Z drugiej strony, instytucje te cieszą się dużym zaufaniem i poparciem społecznym, a co za tym idzie – mają doświadczenie w angażowaniu wolontariuszy.

Temat crowdsourcingu w bibliotekarstwie stanowi swoiste *novum*. O ile jeszcze jego znamion można doszukiwać się w różnego typu akcjach społecznych i promocyjnych realizowanych przez biblioteki w sposób tradycyjny (konkursy, spotkania z czytelnikami, zbiórki i adopcje książek), to projekty zaawansowane, a więc angażujące społeczność internetową do rozwiązywania konkretnych problemów pojawiających się w bibliotekach lub wykorzystujące pomysły przez nią generowane na szerszą skalę, znajdują się dopiero w fazie rozwoju.

Prekursorami w inicjowaniu bibliotecznych projektów crowdsourcingowych są biblioteki australijskie. W latach 2006–2008 Narodowa Biblioteka Australii (ang. National Library of Australia) uruchomiła dwa prowadzone na szeroką skalę przedsięwzięcia: „Picture Australia” i „Australian Historic Newspapers”. W pierwszym użytkownicy sieci zostali zaproszeni do przesyłania zdjęć tematycznie dotyczących Australii. Początkowo można było je przysyłać na platformę Flickr, gdzie na potrzeby gromadzenia zasobu stworzono dwie kategorie tematyczne: „Australia Day” oraz „People, Places and Events”. Następnie metadane i miniatury obiektów co tydzień były przenoszone do odrębnej kolekcji, w której gromadzono już zdjęcia pochodzące z ponad 50 instytucji zajmujących się ochroną dziedzictwa kulturowego zarówno w Australii, jak i za granicą (www.pictureaustralia.org). W czerwcu 2008 r. cały zasób, liczący ponad 55 tys. obiektów, przeniesiono do serwisu Trove¹⁶. Obecnie (2012 r.) użytkownicy nadal mogą dodawać zdjęcia przez platformę Flickr, w ramach której – dla odróżnienia od projektu zasadniczego – wydzielono specjalną grupę „Trove: Australia in Pictures”¹⁷.

¹⁶ R. Holley, dz. cyt.

¹⁷ F. Hooton, *PictureAustralia and the flickr Effect. „Gateways”* [on-line] April 2006, no. 80 [dostęp 30 listopada 2012]. Dostępny w World Wide Web: <http://pandora.nla.gov.au/pan/11779/20060524-0000/www.nla.gov.au/pub/gateways/issues/80/story01.html>; *Australian pictures in Trove* [on-line]. Trove [dostęp 30 listopada 2012]. Dostępny w World Wide Web: <http://trove.nla.gov.au/general/australian-pictures-in-trove>.

Drugi z projektów australijskich polega na dokonywaniu przez użytkowników identyfikacji i korekty tekstów starych gazet (pochodzących z lat 1803–1954) zeskanowanych techniką rozpoznawania pisma (ang. *Optical Character Recognition*, dalej: OCR). Projekt został uruchomiony w 2008 r., a już dwa lata później liczył ponad 12 mln linii tekstu poprawionych przez tysiące użytkowników¹⁸. Statystyki publikowane na stronach projektu dowodzą jego niesłabnącej popularności: miesięcznie odnotowuje się około 800 różnego typu prac podjętych przez użytkowników¹⁹. Liczba w pełni przeszukiwalnych artykułów, udostępnianych, podobnie jak w poprzednim projekcie, również z poziomu serwisu Trove, w listopadzie 2012 r. przekroczyła 141 mln²⁰.

Podobne projekty z sukcesem realizują także księżnice w Stanach Zjednoczonych. W styczniu 2008 r. twórcy serwisu Flickr wraz z Biblioteką Kongresu (ang. The Library of Congress) stworzyli projekt „Flickr: The Commons”, udostępniając w serwisie fotograficznym Flickr zdjęcia ze swoich zbiorów i pozwalając użytkownikom na identyfikację miejsc, osób i sytuacji prezentowanych na zdjęciach.

W cykl tego typu inicjatyw wpisuje się również kolejny projekt Biblioteki Kongresu – „Civil War Faces”, służący identyfikacji kolekcji 886 zdjęć żołnierzy i ich rodzin z okresu wojny secesyjnej, a uruchomiony w marcu 2012 r. Korzystając z serwisu Flickr, użytkownicy próbują zidentyfikować widniejące na fotografiach osoby. Jak dowodzą dane zamieszczone na stronie projektu (140 tys. wyświetleń), w wielu przypadkach takie próby okazują się udane²¹.

¹⁸ Por. R. Holley, *Many Hands Make Light Work: Public Collaborative OCR Text Correction in Australian Historic Newspapers*, [Canberra] 2009, dostępny także w Internecie: http://eprints.rclis.org/bitstream/10760/12907/1/ANDP_Many_Hands.pdf; też, *How Good Can It Get? Analysing and Improving OCR Accuracy in Large Scale Historic Newspaper Digitisation Programs*. „D-Lib Magazine” [on-line] 2009, vol. 15, no. 3/4 [dostęp 30 listopada 2012]. Dostępny World Wide Web: <http://www.dlib.org/dlib/march09/holley/03holley.html>.

¹⁹ Przykładowo jednego dnia (2 sierpnia 2012 r.) odnotowano ponad 98 tys. korekt (linijek i stron) tekstów gazet. Por. *Contribute* [on-line]. Trove [dostęp 30 listopada 2012]. Dostępny w World Wide Web: <http://trove.nla.gov.au/>.

²⁰ *Australian Newspaper Digitisation Program* [on-line]. National Library of Australia [dostęp 30 listopada 2012]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.nla.gov.au/ndp/>.

²¹ *Civil War Faces* [on-line]. Flickr [dostęp 30 listopada 2012]. Dostępny w World Wide Web: http://www.flickr.com/photos/library_of_congress/sets/72157625520211184/.

Rysunek 1a. *Australian Historic Newspapers* – przykład tekstu przed korektą

Źródło: *Classified Advertising*, „The Argus” (Melbourne, Vic.: 1848–1956), Saturday 14 February 1920, page 13 [on-line]. Trove [dostęp 30 listopada 2012]. Dostępny w World Wide Web: <http://trove.nla.gov.au/ndp/del/article/1677398>.

Text corrections

Classified Advertising
 The Argus (Melbourne, Vic.: 1848 - 1956) Saturday 14 February 1920, page 13
 Advertising

Changed	By	Old Lines	New Lines
2012-08-25 01:44:11.0	user:public:brunswicknic	BRUNSWICK BAPTIST-Morning, Rev." E. Blackwell; evening, Rev. H. R. Stewart.	BRUNSWICK BAPTIST-Morning, Rev. A. E. Blackwell; evening, Rev. H. R. Stewart.
2012-02-05 20:25:41.0	user:public:kjharris	OST, in King's Theatre, Brown Leather Wallet, X" containing money and letter., Heaward, Sister Miles. Caulfield Military HOT, pi tal.	LOST, in King's Theatre, Brown Leather Wallet, containing money and letter, Reward, Sister Miles. Caulfield Military Hospital.
2011-02-28 18:13:40.0	user:public:navaretti	ARLTON; Palmerston St. - 11, "Rev. Bremer; 7, Rev. Dyson, Soloist, Mr. Jock McOrist. Arthems. Station st., 11, Mr. Johnson; 7, Mr. Lewis.	CARLTON, Palmerston St. - 11 [am?] Rev. Bremer; 7 [pm?], Rev. Dyson, Soloist, Mr. Jock McOrist. Arthems. Station st., 11 [am?], Mr. Johnson; 7 [pm?], Mr. Lewis.

Rysunek 1b. *Australian Historic Newspapers* – fragmenty tekstu z rys. 1a po korekcie użytkowników

Źródło: „The Argus” (Melbourne, Vic.: 1848–1956), Saturday 14 February 1920, page 13 [on-line]. Trove [dostęp 30 listopada 2012]. Dostępny w World Wide Web: <http://trove.nla.gov.au/ndp/del/correction/1677398>.

The screenshot shows a Flickr page for a photograph of a soldier. The photo is a black and white image of a man in a military uniform, sitting and holding a rifle. The photo is set within a highly decorative, ornate silver frame. The Flickr interface is visible, including the top navigation bar with 'Home', 'The Tour', 'Sign Up', 'Explore', and 'Upload'. Below the photo, there is a title and detailed metadata. The metadata includes the title '[Unidentified soldier in Union uniform with musket and haversack] (LOC)', a description '[Unidentified soldier in Union uniform with haversack] [between 1861 and 1865]', and technical details like '1 photograph : sixth-plate tintype, hand-colored ; 9.5 x 8.4 cm (case)'. There are also 'Notes' and 'Subjects' sections. The right sidebar shows information about the photo's origin (Library of Congress), its popularity (10,785 views), and its privacy settings (visible to everyone).

By The Library of Congress
No real name given + Add Contact

This photo was taken circa 2012.

10,785 views 7 favorites
3 comments

This photo belongs to

- The Library of Congress photostream (16,596)

This photo also appears in

- Civil War Faces (set: 888)
- Veterans of the American Civil War (group)
- Civil War Page (group: 2,142)

Tags

- Library of Congress
- soldiersNPM

Show machine tags (2)

License

- No known copyright restrictions [?]

Privacy

- This photo is visible to everyone

[Unidentified soldier in Union uniform with musket and haversack] (LOC)

[Unidentified soldier in Union uniform with haversack]
[between 1861 and 1865]

1 photograph : sixth-plate tintype, hand-colored ; 9.5 x 8.4 cm (case)

Notes:

Title devised by Library staff.
Case: Berg, no. 2.44.
Gift: Tom Liljenquist, 2010. (DLC/PP-2010-105)

Subjects:

- United States--Army--People--1860-1870.
- Soldiers--Union--1860-1870.

Rysunek 2. *Civil War Faces* – przykład niezidentyfikowanej fotografii

Źródło: [Unidentified soldier in Union uniform with musket and haversack] (LOC) [on-line]. Flickr: Library of Congress' photostream [dostęp 30 listopada 2012]. Dostępny w World Wide Web: http://www.flickr.com/photos/library_of_congress/5228555073/.

Od kwietnia 2011 r. także Nowojorska Biblioteka Publiczna (ang. New York Public Library) korzysta z pomocy internautów, realizując projekt „What’s on the menu”. Początkowo jego celem miało być odczytanie kolekcji 9 tys. zeskanowanych z OCR historycznych menu nowojorskich restauracji, zanim trafią one do bibliotecznej galerii cyfrowej. Zeskanowane z OCR strony menu udostępniono na stronie WWW, a następnie poproszono użytkowników o przepisywanie tekstów dań. Ponieważ zadanie wykonano w ciągu trzech miesięcy, digitalizacji poddano kolejne dokumenty. Na koniec listopada 2012 r. transkrypcją objęto ponad milion opisów dań z 15 630 menu zarejestrowanych w projekcie²².

²² *What’s on the menu* [on-line]. New York Public Library [dostęp 30 listopada 2012]. Dostępny w World Wide Web: <http://menus.nypl.org/>.

Dish	Price
Buzard Bays	0.35
Buzard Bays Cocktail	0.4
Crab Flake Cocktail	0.65
Lobster Cocktail	0.8
Clam Chowder	0.4
Green Turtle Soup	0.6
Oyster Stew	0.55
Baked Filet Of Sole, Oysters And Shrimps	0.8
Broiled Striped Bass	0.7
Live Cod, Meuniere	0.75
Sea Food, Mariniere	0.9
Oysters, Baltimore	0.65
Stuffed Lobster	0.75
Codfish Cake, Cream Sauce	0.5
Fried Scallops, Tartar Sauce	0.8

Rysunek 3. *What's on the menu* – interfejs umożliwiający korektę tekstu

Źródło: *Delmonicos* [on-line]. *What's on the menu*. New York Public Library [dostęp 30 listopada 2012]. Dostępny w World Wide Web: http://menus.nypl.org/menu_pages/68181.

Jeśli chodzi o biblioteki polskie, to crowdsourcing jest dla nich zjawiskiem nowym (pomijając obecność profili bibliotek w serwisach społecznościowych i wykorzystywanie na ich stronach domowych mechanizmów Web 2.0, co przez niektórych badaczy nie jest uznawane za przejaw crowdsourcingu), a ze względu na istniejące przepisy prawne (choćby „Ustawę o zbiorce publicznych” czy „Ustawę o prawie autorskim”) i bariery technologiczne (wciąż ograniczony dostęp do szerokopasmowego Internetu i szybkość jego łączy) – kłopotliwym.

Gdyby za crowdsourcing uznać każde otwarte zaproszenie skierowane za pośrednictwem Internetu do użytkowników danej biblioteki, to przykładem sięgania do mądrości tłumu mógłby być np. konkurs na na-

zwę Oddziału dla Dzieci Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Krakowie²³ czy pomysły jarocińskiej Biblioteki „Pod Ratuszem” i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Piekarach Śląskich zachęcające czytelników do nadsyłania pocztówek z wakacji, mających następnie służyć jako eksponaty w organizowanych w obu bibliotekach wystawach²⁴.

The screenshot shows the website interface for Kujawsko-Pomorska Biblioteka Cyfrowa. At the top, there is a navigation bar with links: STRONA GŁÓWNA, KOLEKCJE, NOWE KONTO, LOGOWANIE, and KONTAKT. Below the navigation bar, there is a section titled 'Statystyki' (Statistics) with a sub-section 'Ocenę użytkowników' (User Reviews). The statistics section shows: Liczba publikacji: 62563, Obecnie czytających: 91, and links for 'Najczęściej przeglądane', 'Najlepiej oceniane', and 'Więcej statystyk...'. The 'Ocenę użytkowników' section displays a list of publications with their respective user ratings. The top 10 publications are listed below.

Rank	Publication Title	Positive Reviews
1.	Tollminngkehmen (sektion 15100) - (ocen pozytywnych: 4)	4
2.	Kronika Bydgoska T. 4 (1968-1970) - (ocen pozytywnych: 2)	2
3.	Księga Adresowa miasta Grudziądza : Rok 1933 - (ocen pozytywnych: 1)	1
4.	O obrotach : księga pierwsza - (ocen pozytywnych: 2)	2
5.	Wiadomości, R. 1, nr 37 (37), 1946 - (ocen pozytywnych: 2)	2
6.	Genealogia ziemiaństwa ziem dobrzyńskiej XIX - XX wieku - (ocen pozytywnych: 1)	1
7.	Melodie do zbioru pieśni nabożnych katolickich dla użytku kościelnego - (ocen pozytywnych: 1)	1
8.	Skorowidz miejscowości Rzeczypospolitej Polskiej opracowany na podstawie wyników Pierwszego Powszechnego Spisu Ludności z dn. 30 września 1921 r. i innych źródeł urzędowych T. 10, Województwo Poznańskie - (ocen pozytywnych: 1)	1
9.	Diecezja chełmińska : zarys historyczno-statystyczny - (ocen pozytywnych: -1)	-1
10.	Opis królewskich ziem w województwach chełmińskim, pomorskim i malborskim w roku 1664 - (ocen pozytywnych: 1)	1

Rysunek 4. Kujawsko-Pomorska Biblioteka Cyfrowa – publikacje najlepiej oceniane

Źródło: Kujawsko-Pomorska Biblioteka Cyfrowa [on-line] [dostęp 30 listopada 2012]. Dostępny w World Wide Web: <http://kpsc.umk.pl/dlibra/pubvotes>.

²³ Regulamin konkursu na nazwę Oddziału dla Dzieci Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Krakowie [on-line]. Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Krakowie [dostęp 30 listopada 2012]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.rajska.info/do-pobrania/functstartdown/389/>.

²⁴ Biblioteka czeka na pocztówki. „Gazeta Jarocińska” [on-line] z dn. 12 lipca 2012 r. [dostęp 30 listopada 2012]. Dostępny w World Wide Web: http://www.jarocinska.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=4360%3Abiblioteka-czeka-na-pocztowki&catid=12%3Aprzeczytaj&Itemid=13; W rodzinie najlepiej [on-line]. Miejska Biblioteka Publiczna w Piekarach Śląskich [dostęp 30 listopada 2012]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.biblioteka.piekary.pl/news.php?nid=1402>.

Gdyby jednak przyjąć – jak chce większość badaczy – że crowdsourcing to działalność polegająca na wykonywaniu określonych zadań przez użytkowników sieci, wówczas jego mechanizmów można by dopatrzeć się w funkcjach oprogramowania dLibra, rozwijanego na potrzeby polskich bibliotek cyfrowych. Wraz z premierą wersji 4.0 tego systemu w styczniu 2008 r. użytkownikom umożliwiono tworzenie i udostępnianie listy ulubionych publikacji, ich ocenianie (oceną + lub –) oraz opatrywanie słowami kluczowymi (prywatnymi i publicznymi). Mimo że w wersji 5.0 (2010 r.) funkcje społecznościowe zostały jeszcze bardziej wyeksponowane, badania stopnia ich wykorzystania, opisane przez Marcina Werlę na podstawie danych nadesłanych przez operatorów 10 największych bibliotek cyfrowych, dowiodły ich nikłego zastosowania²⁵.

Podsumowanie

Pierwsze doświadczenia bibliotek na świecie dowodzą, że crowdsourcing jest koncepcją obiecującą. Biblioteki wdrażają go przede wszystkim w zakresie informowania społeczności o podejmowanych inicjatywach, w tym istniejących obiektach cyfrowych, jak i wzbogacania oraz korekty posiadanych danych. O ile bibliotekom zagranicznym nie jest obce ani korzystanie ze zbiorowej mądrości użytkowników bibliotek (np. powołanie Bibliotecznej Rady Młodych w Upper Dublin Public Library), ani społeczne pozyskiwanie funduszy (np. adopcja książki w Państwowej Bibliotece Bawarii w Monachium) czy też współtworzenie zasobów treściowych z czytelnikami (np. KanWiki w Kankakee Public Library), o tyle niestety polskie biblioteki na razie nie mają czym pochwalić się na tym polu.

Jak wskazuje Rose Holley – menedżer projektu „Australian Historic Newspapers” – warto jednak przekonać się do stosowania crowdsourcingu w bibliotekach, niesie on bowiem ze sobą wiele pozytywnych implikacji. Dzięki niemu biblioteki mogą:

- osiągać własne cele szybciej, niż gdyby działały w pojedynkę;
- osiągać własne cele nawet wówczas, gdy nie będą dysponowały odpowiednim zapleczem finansowym i kadrowym;

²⁵ M. Werla, *Web 2.0 i (polskie) biblioteki cyfrowe*. „Biuletyn EBIB” [on-line] 2012, nr 2 (129) [dostęp 30 listopada 2012]. Dostępny w World Wide Web: http://www.nowyebib.info/images/stories/numery/129/129_werla_.pdf.

- budować nowe wirtualne społeczności i grupy użytkowników skupione wokół biblioteki;
- aktywizować użytkowników i zwiększać stopień wykorzystywania zbiorów;
- lepiej wykorzystywać wiedzę, umiejętności i zainteresowania użytkowników;
- identyfikować dane (np. przez opisywanie obiektów);
- poprawiać jakość danych (np. przez korektę opisów bibliograficznych w katalogach czy zasobach cyfrowych) i zwiększać relewantność wyszukiwania;
- zwiększać wartość przechowywanych danych (np. przez oznaczenie publikacji słowami kluczowymi, przygotowywanie recenzji);
- lepiej dostosowywać ofertę usługową do potrzeb użytkowników;
- podnieść prestiż własnej placówki i jej znaczenie społeczne;
- budować zaufanie i lojalność użytkowników wobec biblioteki;
- wykształcać poczucie wspólnoty publicznej i odpowiedzialności za dziedzictwo kulturowe²⁶.

Zdaniem Michaela Stephensa – specjalisty od zastosowań nowoczesnych technologii w bibliotekarstwie i wykładowcy akademickiego na Uniwersytecie w San Jose (ang. San Jose State University) – crowdsourcingu w bibliotekach nie da się uniknąć. Mimo że „będzie [on] kolejnym kamieniem milowym w długim łańcuchu zakłóceń działalności bibliotek, jakich są one świadkami od narodzin systemu WWW [...] i doprowadzi do podziału bibliotek na te, które będą pracować ze społecznościami, i te, które powierzą zadania w ich ręce, to [jego] zastosowanie doprowadzi biblioteki do [urzeczywistnienia modelu – przyp. M. K.] Biblioteki 2.0, a następnie jeszcze dalej”²⁷.

²⁶ R. Holley, *Crowdsourcing: How and Why...*

²⁷ „Crowdsourcing in libraries will be another milestone in the long chain of disruptions the library has witnessed since the birth of the World Wide Web. Although social networking and technological literacy have improved the library’s capacity for social engagement, the continuing maturity of said social networks, along with increased activity and risk-taking in crowdsourcing activities, will separate the libraries who are trying to work with their communities from the libraries that are throwing work at the community. Harnessing the power of crowdsourcing will bring the library into Library 2.0 and then, much further”. Za: M. Stephens, *Crowdsourcing and Library 2.0* [on-line]. Crowdsourcing and Crowdfunding – The Industry Website [dostęp 30 listopada 2012]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.crowdsourcing.org/document/crowdsourcing-and-library-20/14785>.

The application of crowdsourcing conception in libraries

ABSTRACT: Crowdsourcing means the separation of one organization area and putting it into the hands of the crowd – an organized community in the form of an open call. This community can be created from both high class professionals and amateurs. Currently, crowdsourcing is implemented primarily in companies and NGOs. Since the implementation of solutions based on crowdsourcing is quite straight forward, it is also made use of in civic and social activities, including ventures initiated by archives, museums and libraries. This article brings the idea of crowdsourcing and examples of its mechanisms in libraries.

KEYWORDS: collective intelligence, crowdsourcing, libraries, wisdom of the crowd

